

**ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію**

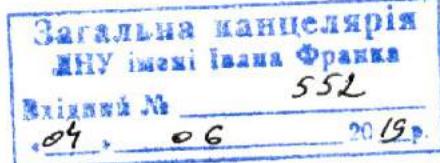
**СОЛЮК ЛЕСІ БОГДАНІВНИ
„СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ
ПРЕДИКАТИВНОЇ ЗВ'ЯЗКИ (КОПУЛИ) У ПРИМЕННІЙ ПОЗИЦІЇ
В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ”**

на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне
мовознавство

Дослідження семантико-синтаксичних функцій предикатної зв'язки, на перший погляд, важко назвати малодослідженням напрямком мовознавчих студій. Предикатив із предикатною зв'язкою уже не одне десятиліття є предметом наукового аналізу. Проте незаперечним є той факт, що предикат як центральна синтаксема висловлювання у структурі німецької та української мов уперше постає об'єктом комплексного зіставного аналізу. Тому наукові дослідження предикатних зв'язок у приіменній позиції у структурі речень порівнюваних мов залишаються **актуальними**, з огляду як на зміну теоретичної парадигми лінгвістики, так і на оновлення самого емпіричного матеріалу.

Дисертацію виконано в рамках наукової теми кафедри загального і германського мовознавства «Сучасні проблеми семантики» Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Наукова новизна представленого дослідження полягає у комплексному, зіставному аналізі предикатних зв'язок в німецькій та українській мовах та виокремленні чотирьох й аналізі трьох моделей предикатів із предикатними зв'язками (M1: S + V_{cop} (sein/бути) + P – функціонування абстрактних зв'язок; M2: S + V_{cop} (НППЗ) + P – реалізація

напівповнозначних предикатних зв'язок; М3: S + V_{cop} (ППЗ) + P – функціонування повнозначних предикатних зв'язок), в результаті чого встановлено типологічні відмінності та семантико-синтаксичні функції досліджуваних предикатних зв'язок.

Тема дисертації та підходи до досліджень обґрунтовані в розділі 1, матеріал якого створює ємні фонові знання, з яких авторка вилучає базові положення для подальшого конкретного дослідження. Обговорено різні лінгвістичні трактування предиката, предикатної зв'язки. Семантичне наповнення та рівень десемантизації дозволив виокремити три групи предикатних зв'язок (абстрактні, напівповнозначні, повнозначні), відповідно до чого визначено семантичні модифікації предиката. З'ясовано, що основна функція предикатних зв'язок в обох мовах полягає у граматичному оформленні предиката, позначаючи синтаксичні категорії часу і способу. У цьому ж розділі достатньо логічно і системно вибудовано авторкою методику досліджень предикатних зв'язок.

У розділі 2 розглянуто параметри абстрактних і напівповнозначних предикатних зв'язок, а саме – лінгвістичне тлумачення, семантичну класифікацію, семантико-синтаксичні функції. Супровідними у дослідженні є теми іmplіцитності й семантичних корелятів абстрактних зв'язок *sein / бути*.

Розділ 3 присвячений повнозначним предикатним зв'язкам, а саме семантичному аналізу, семантичній класифікації, видовим відмінностям. Супровідним у дослідженні, на нашу думку, є опис функції конотативного модифікатора.

Загальну оцінку отриманих у дисертації результатів можна звести до таких положень:

1. Основні поняття концепції, яка передбачає виявлення розбіжностей між семами, визначення структури цих форм сфокусовано у дисертації на розуміння предикатної зв'язки як компонента предиката, основна функція якої полягає в експлікації модально-часових відношень і семантичній

модифікації предиката. Підготовча робота виконана досить ретельно, хоча й з деяким надлишком загальновідомої лінгвістичної інформації.

2. Класифіковано предикатні зв'язки, проаналізовано кожен їх тип та модифікаційний вплив на предикат. Цей результат також є відправним і необхідним для подальших студій.

3. На основі семного аналізу в роботі схарактеризовано такі семантичні модифікації предиката: позначення ідентичності, констатація збереження попереднього стану, подального перебування в стані, виявлення стану, пов'язаного з уподобленням до кого- або чого-небудь, виявлення якісного, кількісного чи оцінного стану, кваліфікація стану істоти чи предмета, фіксація кількісного стану. Цей результат є одним із основних у роботі, і якість його виконання не викликає зауважень.

4. Робота відрізняється вмінням формулювати власні самостійні та оригінальні висновки. До таких відносимо спробу дати власне визначення «предикатна зв'язка» (с. 48-49), доречну аргументацію у дискусії *werden- ситуація* або *ситуація зміни*, що відображене в авторських схемах (с. 118, 119), встановлення факту ступенів посилення ознаки (с. 121), чого нам не доводилось дотепер зустрічати у доступних джерелах. Так само вмотивованими є висновки щодо семантичних функцій предикатних зв'язок.

5. Солідною і репрезентативною є емпірична вибірка. Картотеку досліджуваних одиниць укладено методом суцільної вибірки з 38 джерел німецькою мовою і 34 – українською. Семантичний аналіз студійованих одиниць здійснено на основі контекстів, вибраних з художньої літератури авторів другої половини ХХ ст. – початку ХXI століття. На особливе схвалення заслуговує той факт, що дисерантка провела ретельний аналіз речень та фрагментів текстів, що для німецької мови становить 3500 речень та 3650 – для української.

6. Так само належною є і джерельна база дослідження. Бібліографія містить перелік праць вітчизняних і зарубіжних авторів (349 найменувань, з них 98 зарубіжних джерел), перелік художніх творів, практичний матеріал із

яких увійшов до ілюстративного матеріалу роботи (72 позиції). Частка новітніх джерел, виданих за останні 5 років, складає 8,7 % (24 із 278).

Системність проведених досліджень й оригінальність результатів обумовлюють **теоретичне й практичне значення роботи**. Дисертація є завершеною і самостійною роботою, в цілому написана науковою мовою з опорою на сучасні лінгвістичні поняття, має переконливу аргументацію, логічний виклад. Разом з тим, дисертація, як і кожне новаторське дослідження, на наш погляд, спонукає до дискусій, не позбавлених деяких непринципових недоліків, які **не впливають** на загальну позитивну оцінку репрезентованої роботи. Більшою мірою вони можуть вважатися як дискусійні моменти.

1. Без аналізу й коментаря залишено пропозицію авторки щодо розширення меж класифікації типів предикатів, запропонованої У. Чейфом (ст. 37).

2. Дискусійним залишається ототожнення понять семантико-сintаксичних функцій з семантико-сintаксичними характеристиками, що випливає з аналізованих функцій абстрактних дієслів-зв'язок *sein/бути* (ст. 96).

3. У висновках до розділу 2 на ст. 150 з подивом зустрічаємо серед семантико-семантичних функцій, які описані й аналізовані у п. 2.7 дисертаційного дослідження, а саме *збереження постійної/тимчасової ознаки й модально-оцінної характеристики*, ще й функцію *ідентифікації ознаки чи стану суб'єкта*.

4. Оскільки робота переповнена термінологією (*предикатна зв'язка, предикат, предикатив, десемантизація, абстрактні зв'язки, повнозначні зв'язки, напівповнозначні зв'язки, конвергентні / дивергентні властивості зв'язок*), дисертаційне дослідження значно виграло б, якби авторкою був укладений словник лінгвістичних термінів, використаних у науковій розвідці.

5. З точки зору оформлення, сумнівними є «безіменні» посилання на ряд робіт (с. 37, 53, 73, 167). Зрештою, в роботі зрідка, але все ж трапляються

різного типу оргіхи (*постійна/тимчасова ознака* (ст. 144), а на ст. 146 *постійна/непостійна ознака*, *аналіз взаємодії* *аналізованих дієслів* замість *аналіз взаємодії* *досліджуваних дієслів* (ст. 163), недоречним вважаємо наведення прикладів на німецькій мові, якщо до цього йшлося про семантику ідентифікації в українських реченнях (ст. 97), дещо гіперболізованим вважаємо глобальність перспективи встановлення кількісного та якісного складу ППЗ у німецькій та українській мовах (ст. 205)).

Публікації Л. Б. Солюк та автореферат у цілому відображають положення дисертації та результати дослідження. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника № 567 від 24 липня 2013» ДАК України, а її авторка, Солюк Леся Богданівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство.

Кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

О. М. Бєлих

